

Dokumentation av miljöuppföljning av Grund- och förskolenämnden i samband med Klimat- och stadsmiljönämnds sammanträde 6 maj 2021

BUF representerades av: Jelena Drenjanin (M), ordförande i grundskolenämnden och Johan Skofteröd, utbildningsdirektör.

Föredragande: Anette Hamerslag, miljösamordnare BUF

Anette presenterar med bildspel:

Kommunens övergripande miljöpåverkan, mål 1, 2 och 81.

Vi befinner oss i en klimatkris och behöver samverka på olika sätt för alla generationer. Vårt kärnuppdrag är utbildning.

Trots pandemin behöver vi ställa om, 2020 har handlat mycket om det.

Miljösamordnare har tillsatts, vilket tidigare inte fanns, samt fastställts vad rollen ska innehålla. Under hösten började vi att delta i möten. Utbytet med miljöstrategerna har gett ett bra forum och bra stöd.

Viktigt att identifiera vad det bästa och mest effektiva sätt för hur vi kan verka för miljön är. Det viktigaste vi kan arbeta med är beteendeförändringar genom vårt kärnuppdrag - undervisning. Där kan vi tillföra stor kompetens.

Också måltidsfrågor är ett etablerat arbetssätt.

Även inom transport, inte minst energi, utskrifter avfall, cirkulärt tankesätt. Det behövs samverkan över alla gränser och områden. Vilka arbetar med **vad och hur** kan vi göra det på bättre sätt? Vi har inte miljöombud men hur skulle det kunna organiseras? Pågående arbete.

Mest effektiv påverkan gör vi genom vårt kärnuppdrag, undervisning. Här finns våra styrkor. Vi når lättast gehör och acceptans när vi utgår från det och kopplar till de här frågorna.

Vi har flyttat fram positionerna, har nya mål som knyter an till miljöfrågor och läroplan som styr för- och grundskola. Stort fokus på hur barn och elever utvecklar kunskap och förståelse för hur deras val påverkar hållbar utveckling och miljö.

Tagit fram nya mått och redan nu får vi de första resultaten. I förskolan gör vi en självvärdering. I grundskolan har vi en elevenkät till mellan- och högstadiet. Arbetar systematiskt för att se vad vi behöver utveckla.

Kommunala förskolan har arbetat fram ny vision för verksamheten och delvis utgått från hållbarhetsperspektiv. "Demokratisk arena för barns dialoger med världen och värden i form av normer". Kärnuppdraget är undervisning. Utifrån vad vi kan läsa inom forskning, kopplat till den expertis som lärare besitter, räcker det inte med att förmedla fakta för att beteendeförändra. Ej heller förmaningar, skrämsel, det leder snarare till passivitet, försvarsmekanismer, dåligt samvete, klimatångest. Undervisningen bygger istället på nära samspel med elever. Vi utgår

från deras egna frågor och funderingar. Tränar på problemlösning, i komplexa frågor som vi har att göra med. Problemlösning i grupp. Att få träna på att hitta lösningar men att också agera på dem. Då skapas handlingskraft.

Mål 13 Koldioxidutsläppen från tjänsteresor med bil och flyg ska minska med 50 procent till 2021 jämfört med 2015:

Anteckningar:

Enligt statistik från kommunens resebyrå har BUF har stått för majoritet av flygresor. Verkar handla om 3 gruppresor. I början innan pandemin, men dessa är felregistreringar. Bara en har gjorts inom ramen för Erasmusprojekt. De andra 2 gruppresorna var inom ramen för GAF. Tidigare samma förvaltning, resebyrån har ej haft uppdaterade uppgifter.

I övrigt har BUF inga egna tjänsteresor och noll utsläpp.

Jobbar med krav i upphandling tillsammans med andra. Samordnade varutransporter, har gett positiv effekt och kommer fortsätta ha det.

Mål 59 Strävan ska vara att grönytefaktorn vid nybyggnation och befintliga förskolor, skolor och idrottsanläggningar bibehållas eller ökas:

Anteckningar:

Tydligt att förvaltningen ej har uppdrag el mandat att bevaka hur det efterlevs. Men förvaltningen lyfter i remissvar vikten av grönytor. Här finns även andra mål som förstärker intresset av grönytor.

Den är nya lokalförsörjningsprocessen har förändrat var ansvaret ligger. förvaltningen kan endast yttra sig över befintliga remisser där vi poängterar de frågorna, men det är KSF som har mandatet.

Mål 73 Samtliga farliga ämnen i varor och produkter som används i kommunens verksamheter och som kan ha allvarliga hälso- och/eller miljöeffekter ska senast 2021 ha bytts ut. Detta ska ske främst inom områdena: städning, möbler, ljuskällor, textilier, redskap i tillagningskök, lekmaterial, undervisning och engångsmaterial. Kommunen ska verka för detta i motsvarande verksamheter som drivs i privat regi:

Anteckningar:

Sen 2015 pågår ett arbete med giftfri miljö. Förvaltningen gör en jämförelse mellan den tidigare checklistan och den nya checklistan kopplat till Handlingsplan gifter i miljön för att se vart i det finns skillnader och hur förvaltningen bäst går vidare. Samtidigt har förvaltningen en enkät ute för att följa upp hur arbetet med att checklistan går.

Mål 79 Verksamheter, där mat serveras, ska arbeta aktivt med att minska matsvinnet, främst portionsmatsvinn:

Anteckningar:

Matsvinn mäts 2 ggr per år bara en gång under 2020 pga pandemin m.m. Finns material som hjälper våra enheter med hur man mäter och redovisar i matsalarna. Kommunikationsmaterial finns framtaget för barn, elever, personal och vårdnadshavare. Också stöd från kostenheten. Det görs även annat kopplat till kosten på förskolor och grundskolor. Finns handbok för minskat matsvinn. Det finns också infomaterial. Figurer som visar hur mycket som slängts, för att påverka till att minska när vi ser hur det ser ut.

Alla elever har erbjudits att hämta mat under pandemin, men då eleverna inte har ätit i själva matsalen har det funnits svårigheter i att mäta matsvinnet i grundskolan.

Mål 89 Andelen förskolor och skolor med certifieringen Grön Flagga, Skola för hållbar utveckling eller motsvarande ska öka till 20 procent senast 2021:

Anteckningar:

Förvaltningen arbetar med miljö på olika sätt.

Gått ifrån att 20 procent av kommunen förskolor har haft certifiering till 1,6 procent som är certifierade idag. Enligt verksamheterna handlar det om val av metod. Bedömning är att certifieringarna är tidskrävande, det jobbas med ekologisk hållbarhet på andra sätt. Ex. sinneslund på Trädgårdssångarens förskola, Storkens miljöförskola är också ett exempel. Det arbetas med frågorna men på olika sätt.

Övrigt:

Svar på frågan, hur förvaltningen ser på målet i KLN:s verksamhetsplan - att utvecklas i riktning mot det målet, så säger man på förvaltningen att det går helt i linje med förvaltningens mål, dock har inte förvaltningen hunnit sätta sig in i vilket stöd det skulle kunna innebära. Vet ej hur mkt det utnyttjats tidigare.

Förskole pedagog på Dagdkåpans förskola i Stuvsta undervisar själv i ekologisk hållbarhet på förskolan, men har också undervisat kollegor. Bra att visa konkret exempel på vårt kärnuppdrag.

Viktigt är att samtala med barn och elever på ett utbildat och kompetent sätt. Klimatångest pacificerar istället för att ge handlingskraft. Vi ska ej vara rädda för att lyfta dessa frågor, men att utgå från barnens egna frågor, och gör vi det i grupp tränas de i problemlösning, de räds ej samtalet.

Frågestund:

Allmän kommentar

KLN gav Miljöklubben miljöpriset förra året.

Kommentar till KLN-uppdraget - det är ett nytt uppdrag, och även om ekologerna länge har utgjort ett stöd till utbildningsverksamheterna så är detta ett nytt politiskt uppdrag som handlar om hur KLN med pedagogerna tillsammans skulle kunna utveckla ett samarbete. Det är förutsättningslöst och utifrån förståelse av allt som presenterats nu. Att tillsammans med pedagoger grunda sunda livsstilar, kanske är det en av de största skillnaderna vi som kommun kan göra. Sen om det leder till naturskoleverksamhet eller inte, återstår att se.

Kontrollfråga – klimatpåverkan. Upplever ni att ni har tillräcklig kunskap om er klimatpåverkan? Ni jobbar tillsammans med barnen, men har ni tillräcklig kunskap om era utsläpp?

Svar: Ja, samordnade transporter, där har vi gjort vad vi kan. Vi har skolskjuts. Man får göra avvägningar. Gällande undervisning så har pedagoger kompetenser och kunskaper som finns. Kan alltid bli bättre. Vi får inte glömma att ungdomar och barn, 6 av 10 är oroliga över klimatet. Ett sätt att hantera är att jobba för att öka medvetenheten men också att påverka sin omgivning. *Skapa skola* har varit fantastisk med till exempel: Rädda hajar och jeans for Africa. Jag skulle säga, ja.

Kommentar: Vill ju med nya miljöprogrammet få siffror och mått så gott det går. Vi vill gå i den inriktningen.

Medskick två tankar: Det tråkiga – flygresorna, lärdomen är att vi måste hitta utrymme för flygresor. Jag är själv lärare och lycklig över att höra hur skolorna jobbar, jättebra. Certifieringsmålet. Omarbetar men skulle ändå vilja kunna kvantifiera och mäta hur vi arbetar. Vore intressant att veta att detta är det genomsnittliga arbetet totalt sätt. Men certifiering kanske inte är mest relevant. Lösa tankar om att kunna redovisa.

Svar: Flygresorna handlade om Erasmusprogram, svårt att åka tåg till Guadeloupe. Huddinge har skrivit på Erasmusavtal, behöver vara så rationella som möjligt. Men för att ha största budget så flygs det väldigt sällan. Det är alla föräldrar som kör sina barn till skolan istället för att gå eller cykla. Vet inte om det egentligen flygs så mycket.

Kommentar: Intressant att titta på hårdare siffror, var tycker vi att gränsen går. Vi ingår i Sveriges ekokommuner och det finns andra som har fler resor än vi.

Hade vi haft klimatbudget hade vi vetat om det finns utrymme för flyg, men nu har vi mål om just flygande, och då måste vi inse att det inte går att flyga.

Mål 59 grönytefaktorer vid nybyggnation. Blev mycket förvånad när jag åkte förbi Snättringeskolan och förskolan Lingonet och såg att fotbollsplanen hade grävts upp, och vid förskolan var där gummi istället för gräs. Verkar ej vettigt med gummi. Hur mycket lyssnar man? Hur många remissvar skriver vi?

Svar: Vi får ta den frågan när HusF är här. Vi har mål om miljökrav i byggandet och hur förskolegårdar ska utformas.

Skapa vanor hos barn att nyttja naturtillgångar för att kunna förbättra sin egen hälsa fysiskt och psykiskt och ha med sig in i vuxenlivet. Liknar målet i verksamhetsplan men här mer betoning på att hitta ut. Hur mycket?

Svar: Förskolor och grundskolor har använt sig mycket av naturguider och det har varit väldigt uppskattat. Har gett ringar på vattnet att barn ställer frågor i hemmet. Du har helt rätt i vilka målgrupper når vi? Det behöver nås en bredd av förskolor särskilt de som inte har dessa profiler, så att de också tar del av naturen på detta sätt.

Haninge eller Helsingborg – man tydliggör erbjudande till utbildningsenheterna. Kommer ej gratis naturligtvis. Vi vill se på förutsättningarna i vår verksamhetsplan, i gemensam dialog, idag var inte syftet annat än att sätta fingret på det och i vår nämnd är det många som tycker att detta skulle vara intressant.

Svar: Tror du är inne på helt rätt spår handlar ju om att sprida kunskap om vad som finns. Vi har varje vecka på höstlovet ”Huddinge visar” då vi visar upp för pedagoger vad som finns att ta del av. Kunde vara ett ypperligt tillfälle att visa vilka möjligheter det finns att ta del av naturen. Istället för att åka ut till skolor. Då kan vi visa vad man kan göra.

Kommentar: Vi tänker titta på det och se om det behövs resurser, finns ej i nuläget. Spännande område.

Nya checklistan för kemikalier som behöver anpassas. Utifrån handlingsplanen, hur lång tidplan är det? När går den att använda för er?

Svar: Vi vet inte annat än att vi har en deadline när 2021 tar slut och att det behöver göras innan dess, så att verksamheter också hinner titta på den.

Övrigt Thomas:

Jag upplever inte att vi har tillräckligt med data på Co2-utsläpp, var vi har störst klimatpåverkan. Den goda revidering som ni gjort hoppas jag kunna ge oss bättre verktyg för att få kunskap om detta. Och att det förankras i verksamheten via arbetsmiljöronder och annat. Vi har miljösamordnare nu, viktigt med god dialog mellan oss och Miljö- och bygglovsförvaltningen. Just för att undvika att ni gjort

ett stort arbete som sen tar lång tid för oss att anpassa oss till. Detta kan förhoppningsvis utvecklas och få oss att nå mål snabbare. Vill också kommentera ekologisk mat - Kostchef rapporterade att det var problematiskt hur man mäter. Blir inte alltid kvitto på vad som gör störst skillnad. Köper alltid ekobananer men om vi tex minskar användningen av rött kött så syns inte detta, om vi bara har mål om ekologiskt. Vi har också nytt mål om närproducerat. Ekologiskt är bra, men ekologiskt från Kina eller närproducerat från Huddinge, vad är bäst?

Medskick till er som jobbar med miljöprogrammet - jobba med målkonflikterna. Ex flygresorna, jag tror vi kan fortsätta delta i Erasmusprojekt. Vore beklagligt om elever missar sådana utbyten i vår skola och att det blir ett argument till att välja friskolor. Vi borde uppmuntra miljöbra val från alla. Nu har Johan (direktör) lämnat men han har tidigare lyft att transparensen utåt från våra verksamheter, ex inför när man ska välja förskola, är viktig. Vilken information visar vi för invånarna, kan vi visa att dessa förskolor följer handlingsplan för giftfri miljö, måltidspolicy osv. Skulle vara bra att se över efter pandemin.

Kommentar: Gällande miljöprogrammets revidering, så har vi gruppleadmöte med alla partier den 20 maj, KLN arbetsutskott, den politiska referensgruppen diskuterar remissversionen den 10 juni. Viktigt att vi jobbar tillsammans och sätter relevanta mål. Ibland är målen på miljöuppföljningarna ej träffsäkra eller att målen inte styr. Vi har också fått en ny måltidspolicy, som vi inte satt fokus på idag, men möjligen blir det samtal om det längre fram.

Ordförande: Vi är jättetacksamma för att ni har kommit hit. Helena, Thomas och Anette. Vi är tacksamma för att ni har kommit hit och kul att du Anette är ny miljösamordnare.

Jelena: Vi kan bli bättre, men det görs otroligt mkt, dock olika bra på att marknadsföra. Finns stort engagemang hos elever och lärarkår. Sen kan vi alltid höja kompetens och ambitionerna.

Reflektioner från miljöstrateg:

Det är mycket positivt att Grund- och förskolenämnden har tillsatt en miljösamordnande roll och att det även pågår ett arbete med att se över om det behövs miljöombud på avdelning/enhetsnivå. Miljöombud är ett bra stöd, både för miljösamordnare men även för enhets-/avdelningschefer. Det är även mycket positivt att nämnden har fått in mål som knyter an miljöfrågor i läroplanen och att fokus ligger på beteendeförändring. Beteendeförändring är ett starkt verktyg som på sikt kan göra stor skillnad.

Reflektion mål 13: Det går kanske inte att göra så mycket mer i frågan om utsläpp från tjänstebilar då Grund- och förskolenämnden inte har några sådana till sitt förfogande. Dock bör frågan om utsläppet från flyget inte glömmas bort. Det

är bra att skolungdomar är med i diverse projekt för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Sådana projekt skulle eventuellt kunna planeras så att transporterna utomlands planeras inom EU och sker med tåg. På det sättet får ungdomar redan i tidig ålder lära sig att det går att ta sig med tåg utomlands och att det kanske inte är så farligt att resan är några timmar längre.

Reflektion mål 73: Det är bra att det pågår ett arbete för att jämföra den tidigare checklistan med den nya, dock bör arbetet gå ut på att anpassa den gamla efter den nya och inte tvärtom. Den nya checklistan är mer anpassad efter kommunen miljöprogram 2017–2021 och bidra till fler måluppfyllelser än ett. Att utgå från den äldre versionen kan innebära att Grund- och förskolenämnden missar vissa måluppfyllelser i enlighet med kommunen miljöprogram. Den nya checklistan är även något som andra nämnder arbetar utifrån och det är viktigt att kommunens olika nämnder arbetar mot samma miljömål.

Reflektion mål 79: Det har varit ett annorlunda år i och med pandemin, men trots det har arbetat med matsvinn bedrivits, vilket är positivt. Kommunen har en ny måltidspolicy med höga ekologiska ambitioner. Bland annat ska måltider göras utifrån att minska miljö- och klimatpåverkan, att andelen ekologiska livsmedel ska vara hög m.fl. Det hade varit intressant och se på vilket annat sätt måltiderna arbetas med utifrån ambitionen att minska livsmedlens miljö- och klimatpåverkan. T.ex. går det att arbeta med säsongsbaserad, i högre utsträckning med vegetariska måltider samt närodlat för att ge några exempel.

Reflektion mål 89: Certifiering är väl i sig inte något som man måste arbeta utifrån för att bidra med ekologisk hållbarhet i förskolor. Dock skulle det vara intressant om det togs fram en gemensam riktlinje för hur förskolorna kan arbeta med ekologisk hållbarhet utan att för den delen ha en tredjepartsgranskning om man upplever att det är tids- och kostnadskrävande. En sådan rutin skulle vara lättare att följa upp och även innebära att förskolorna hade ett liknande arbetssätt utifrån ekologisk hållbarhet. Att låta ansvaret vila på enskilda pedagoger som brinner för miljöfrågor kan riskera att det blir sårbart. Om denna pedagog inte längre är kvar på förskolan kanske ingen annan tar vid.

Kommunens miljöstrategers reflektioner och rekommendationer till kommande miljöarbete:

Kommunens miljöstrateger ser med stor glädje att Grund- och förskolenämnden ser miljö och hållbarhetsarbete som en stor och integrerad del av sin kärnverksamhet. Med den nya miljösamordnaren på plats ser vi goda förutsättningar för att arbetet med miljöfrågor kommer att intensifieras ytterligare.

Det finns en del annat som Grund- och förskolenämnden kan göra utifrån den egna organisationen utöver nämndernas kärnuppdrag som är undervisning, som vi ser kan göras om det inte redan görs. Här tänker vi bland annat på allt material som en skola behöver (både skolmaterial och kontorsmaterial), energianvändningen i lokaler och kanske till och med sopsortering i gemensamma

utrymmen på skolorna som får skolungdomarna att sortera och därigenom ta med sig beteendet utanför. Inget av dessa är utanför kärnuppdraget utan det är egentligen bara ett nytt sätt att bedriva kärnverksamheten.

Grund- och förskolenämnden skulle även kunna vara en del av ett kommande arbete i kommunen med återbruk, både internt mellan de olika verksamheterna men även extern gentemot förskolebarn som växer ur sina kläder och skor i rask takt. Detta kanske ligger utanför kärnuppdraget, men skolor är centrala samlingspunkter för många invånare. Cirkulär ekonomi är ett viktigt område att arbeta med och även ett utav kommunens övergripande mål.